

ҚОНУНИ
ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН
ДАР БОРАИ МУРОҶИАТҲОИ ШАҲРВАНДОН

**(Қонун аз 21.05.1998 № 582, аз 21.11.2006 № 208,
аз 30.07.2007 № 302, аз 29.12.2010 № 643)**

Қонуни мазкур тартиби бо таклифу аризаҳо ва шикоятҳо ба мақомоти ҳокимияти давлатӣ ё иттиҳодияҳои ҷамъиятӣ, корхонаҳо, муассисаҳо ва ташкилотҳо, сарфи назар аз шакли моликият, мурочиат намудани шаҳрвандон ва тартибу мӯҳлати баррасии мурочиатҳои онҳоро муқаррар менамояд (Қонун аз 21.11.06с. № 208, аз 29.12.2010 № 643).

Моддаи 1. Ҳуқуқи шаҳрвандон ба мурочиат

Шаҳрвандон мувофиқи Конститутсияи (Сарқонуни) Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳуқуқ доранд шахсан ё якҷоя бо дигарон ва ё ба воситаи намоёндагони ваколатдори худ, бо тартиби муқарраркардаи ҳамин қонун ба мақомоти ҳокимияти давлатӣ, мақомоти маҳаллии ҳокимияти давлатӣ, мақомоти худидоракунии шаҳрак ва деҳот ва шахсони мансабдор, иттиҳодияҳои ҷамъиятӣ, корхонаҳо, муассисаҳо ва ташкилотҳо, сарфи назар аз шакли моликият, ки ҳалли масъалаҳои дар мурочиат овардашуда ба салоҳияти онҳо дохил мешаванд, мурочиат намоянд (Қонун аз 21.11.06с. № 208, аз 29.12.2010 № 643).

Ҳама дар назди Қонун ва суд баробаранд. Давлат ба ҳар кас, қатъи назар аз миллат, наҷод, чинс, забон, эътиқоди динӣ, мавқеи сиёсӣ, таҳсилот, вазъи иҷтимоӣ ва модлу мулкиаш ҳуқуқу озодиҳоро кафолат медиҳад (Қонун аз 21.11.06с. № 208).

Шаҳрвандони Ҷумҳурии Тоҷикистон дар идоракунии корҳои давлатӣ ва ҷамъиятӣ иштирок намуда, ҳуқуқу озодиҳоро, ки Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон ва қонунҳои дигар ба онҳо додаанд, амалӣ намуда, дорои чунин ҳуқуқҳо мебошанд:

- ҳимояи ҳуқуқ ва манфиатҳои қонунии худ, инчунин ҳуқуқу манфиатҳои қонунии дигар шахсон ва ташкилотҳо;
- барқарор намудани ҳуқуқҳои вайроншудаашон аз тарафи мақомоти салоҳиятноки давлатӣ ва иттиҳодияҳои ҷамъиятӣ (Қонун аз 21.11.06с. № 208);

Хориҷ карда шуд (Қонун аз 21.11.06с. № 208).

Хориҷ карда шуд (Қонун аз 21.11.06с. № 208).

Шаҳрванди хориҷӣ ва шахси бешаҳрванд ҳуқуқ доранд бо тартиби муқаррарнамудаи Қонуни мазкур ба мақомоти ҳокимияти давлатӣ, мақомоти маҳаллии ҳокимияти давлатӣ, мақомоти худидоракунии шаҳрак ва деҳот, шахсони мансабдор, иттиҳодияҳои ҷамъиятӣ, корхонаҳо, муассисаҳо ва ташкилотҳо, сарфи назар аз шакли моликият, ки ҳалли масъалаҳои дар мурочиат овардашуда ба салоҳияти онҳо дохил мешаванд, мурочиат намоянд. Мурочиатҳои шаҳрванди хориҷӣ ва шахси бешаҳрванд бо тартиби муқаррарнамудаи Қонуни мазкур баррасӣ карда мешаванд, агар дар санадҳои ҳуқуқии байналмилалӣ, ки Ҷумҳурии Тоҷикистон онҳоро эътироф кардааст, тартиби дигар пешбинӣ нашуда бошад (Қонун аз 21.11.06с. № 208, аз 29.12.2010 № 643).

Дастурамали коргузори бо мурочиатҳои шаҳрвандонро Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон тасдиқ намояд (Қонун № 582 аз 21.05.98с.)

Моддаи 1 (1). Доираи амали Қонуни мазкур (Қонун аз 21.11.06с. № 208)

Амали Қонуни мазкур ба тамоми мурочиатҳои шахрвандон - таклифҳо, аризаҳо ва шикоятҳо, ба истиснои мурочиатҳое, ки тибқи талаботи Кодекси мурофиавии граждании Ҷумҳурии Тоҷикистон, Кодекси Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба мурофиаи судии иқтисодӣ, Кодекси мурофиавии ҷиноятӣ Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Кодекси ҳуқуқвайронкунии маъмурии Ҷумҳурии Тоҷикистон баррасӣ карда мешаванд, паҳн мегардад (Қонун аз 21.11.06с. № 208, аз 29.12.2010 № 643).

Моддаи 1 (2). Қонунгузорӣ дар бораи мурочиатҳои шахрвандон (Қонун аз 21.11.06с. № 208)

Қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи мурочиатҳои шахрвандон ба Конститутсияи (Сарқонуни) Ҷумҳурии Тоҷикистон асос ёфта, аз Қонуни мазкур ва дигар санадҳои меъриии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон, инчунин санадҳои ҳуқуқии байналмилалӣ, ки Тоҷикистон онҳоро эътироф кардааст, иборат мебошад (Қонун аз 21.11.06с. № 208).

Моддаи 2. Намудҳои мурочиатҳо

Мурочиатҳои шахрвандон иборат аз таклифҳою аризаҳо ва шикоятҳо мебошанд.

Таклифҳо - мурочиатҳои шахрвандон, ки барои беҳтар намудани фаъолияти мақомоти ҳокимияти давлатӣ ё иттиҳодияҳои ҷамъиятӣ, корхонаҳо, муассисаҳо ва ташкилотҳо сарфи назар аз шакли моликият равона карда шудаанд (Қонун аз 21.11.06с. № 208).

Хориҷ карда шуд (Қонун аз 21.11.06с. № 208).

Аризаҳо - мурочиатномаҳои шахрвандон, ки барои бартараф намудани ҳуқуқвайронкуниҳои барояшон маълумшуда равона карда шудаанд ё аз хоҳиши амалӣ намудани ҳуқуқҳо ва манфиатҳои қонунии шахрвандон ва ташкилотҳо иборатанд.

Шикоятҳо - мурочиатномаҳои шахрвандон бо талаби барқарор намудани ҳуқуқи манфиатҳои қонунии онҳо, ки аз амал, беамалӣ ё бо қарорҳои мақомоти давлатӣ, иттиҳодияҳои ҷамъиятӣ, корхонаҳо, муассисаҳо, ташкилотҳо сарфи назар аз шакли моликият, инчунин шахсони мансабдор вайрон карда шудаанд (Қонун аз 21.11.06с. № 208).

Мурочиатҳо инфиродӣ ё дастаҷамъона буда метавонанд, ки дар шакли шифоҳӣ ё хаттӣ пешниҳод мегарданд ва барои ҳимояи ҳуқуқи шахсӣ инчунин ҳуқуқи дигар шахсон ва ташкилотҳои дигар равона карда мешаванд, агар қонун таври дигар пешбинӣ накарда бошад (Қонун аз 21.11.06с. № 208, аз 29.12.2010 № 643).

Моддаи 2 (1). Мурочиатҳои шифоҳии шахрвандон (Қонун аз 21.11.06с. № 208)

Мурочиатҳои шифоҳии шахрвандон дар сурате ба қайд гирифта ва баррасӣ карда мешаванд, ки агар шахсияти мурочиаткунанда маълум ва муайян бошад.

Ба мурочиатҳои шифоҳии шахрвандон ҷавоби шифоҳӣ дода, дар мавриди санҷиши иловагиро талаб намудани далелҳои овардашуда, шахсони мансабдор метавонанд дар доираи салоҳияти худ ба шахсони мутасаддӣ оид ба баррасии онҳо супоришҳои дахлдор диҳанд.

Мурочиатҳои шифоҳии шахрвандон аз рӯзи мурочиат намудан ба қайд гирифта мешаванд ва аз натиҷаи баррасии онҳо шахсони манфиатдор бо тартиби

муқаррарнамудаи ҳамин қонун хабардор карда мешаванд (Қонун аз 21.11.06с. № 208, аз 29.12.2010 № 643).

Моддаи 3. Шикояту аризаҳои такрорӣ ва дуҷумбора (Қонун аз 21.11.06с. № 208)

Ҳамон шикоят ё аризаи шаҳрванд такрорӣ ҳисобида мешавад, ки вай аз қарори аз рӯи шикоят ё аризаи якумаш ба ҳамон як мақом оиди як масъалаи қабулшуда розӣ набошад.

Ҳамон шикоят ё аризае шикояту аризаи дуҷумбора ҳисобида мешавад, ки оиди як масъала буда, то гирифтани ҷавоб ба шикоят ё аризаи якум фиристода шудааст.

Шикоят ё аризаи такрорӣ шаҳрвандон ба як мақомот, ки дорои далелҳои нав намебошанд ё дар онҳо ҳолатҳои нав ошкор нашудаанд, мавриди баррасӣ қарор намегиранд, агар дар бораи онҳо бо тартиби муқаррарнамудаи Қонуни мазкур, натиҷаҳои санҷиши мукамал мавҷуд бошанд ва ба шаҳрванд ҷавоби пурра дода шуда бошад (Қонун аз 21.11.06с. № 208, аз 29.12.2010 № 643).

Моддаи 4. Додани ариза ва шикоят

Ариза ва шикоят аз тарафи шаҳрвандоне, ки ҳуқуқашон вайрон карда шудааст, аз тарафи шахсоне, ки шаҳрвандон онҳоро ба ин қор вазифадор кардаанд, инчунин шахси дигар ё ташкилоте, ки бо фаъолияти ҳифзи ҳуқуқ машғул аст, дода шуда метавонад. Шикоят ва ариза барои ҳимояи манфиатҳои нобилиғон ва касони ғайриқобили амал аз тарафи намояндаҳои қонунии онҳо дода мешавад.

Шикоят ва ариза ба мақоми болоӣ, ки шикоятгару аризадиҳанда тобеи он мебошанд, ба шахси мансабдор ё суд дар маҳалли воқеияти мақом ё ҷои қори шахси мансабдор, ки амали онҳо мавриди шикоят қарор гирифтааст ё аз рафтори ғайриқонунии онҳо хабар медиҳад дода мешавад.

Хориҷ карда шуд (Қонун аз 21.11.06с. № 208).

Моддаи 5. Талаботе, ки нисбати мурочиатҳо пешниҳод мегардад.

Дар мурочиат бояд фамилия, ном, суроғи шаҳрванд, моҳияти тақлиф, ариза ё шикоят зикр гарданд.

Мурочиатҳое, ки дар онҳо ном, номи падар, фамилия ва суроғи шаҳрванди мурочиатнамуда зикр нашудаанд ва ё ба воқеият мувофиқ нестанд, мурочиатҳои беном буда, мавриди баррасӣ қарор намегиранд (Қонун аз 21.11.06с. № 208).

Мурочиатҳое, ки ба мақомоти давлатӣ, иттиҳодияҳои ҷамъиятӣ, корхонаҳо, муассисаҳо, ташкилотҳо, сарфи назар аз шакли моликият шахсони мансабдори онҳо равона карда шудаанду ҳалли масъалаҳои ба миён гузошташуда ба салоҳияти онҳо дохил намешаванд, дар мӯҳлати на зиёда аз 5 рӯз ба мақомот ё шахсони мансабдори дахлдор фиристода, дар ин бора муаллифони онҳо хабар дода мешавад (Қонун аз 21.11.06с. № 208, аз 29.12.2010 № 643).

Шикоятҳо ва аризаҳое, ки бо тартиби муқарраршуда дода шудаанд, ҳатман бояд мавриди баррасӣ қарор гиранд, қабул накардани шикояту аризаҳо мумкин нест. Ариза ва шикоятҳои шаҳрвандонро ҳамчунин ба он мақомот ва шахсони мансабдор фиристодан мумкин нест, нисбати амал ва беамалии онҳо шикоят намуда ё рафтори ғайриқонунии онҳо хабар дода мешавад.

Моддаи 6. Мурочиатҳое, ки ба воситаҳои ахбори омма фиристода шудаанд

Мурочиатҳое, ки ба воситаҳои ахбори омма фиристода шудаанд, мувофиқи Қонуни мазкур ва қонунҳо дар бораи матбуот ва дигар воситаҳои ахбори омма мавриди баррасӣ қарор дода мешаванд (Қонун аз 29.12.2010 № 643).

Моддаи 7. Ҳуқуқи шахрванд ҳангоми додани шикоят

Шаҳрванде, ки бо шикоят ба мақомоти давлатӣ, иттиҳодияҳои ҷамъиятӣ, корхонаҳо, муассисаҳо, ташкилотҳо сарфи назар аз шакли моликият мурочиат менамояд, ҳуқуқ дорад (Қонун аз 21.11.06с. № 208):

- шахсан далелҳои худро ба шахсе, ки шикоятро санчиш менамояд, баён кунад (Қонун аз 29.12.2010 № 643);
- бо материалҳои санчиш бо риояи талаботи моддаи 11-уми ҳамин Қонун шинос шавад (Қонун аз 29.12.2010 № 643);
- маводҳои иловагӣ пешниҳод кунад ё аз тарафи мақоми баррасикунандаи шикоят талаб карда гирифтани онҳоро дархост намояд (Қонун аз 21.11.06с. № 208);
- аз хизмати адвокат ё шахси дигар истифода барад;
- дар бораи натиҷаҳои баррасии шикоят ҷавоби хаттӣ гирад;
- ҷуброни зиёни расонидашударо аз шахсони гунаҳкор бо тартиби муқарраркардаи қонун талаб намояд.
- дар сурати розӣ набудан бо қарори қабулшуда ба суд шикоят намояд (Қонун аз 21.11.06с. № 208).

Моддаи 8. Амали мақомоте (шахсони мансабдоре), ки нисбати онҳо мувофиқи Қонуни мазкур шикоят карда мешавад (Қонун аз 29.12.2010 № 643)

Ба амалҳо, қарорҳои мақомоти давлатӣ, иттиҳодияҳо, корхонаҳо муассисаҳо, ташкилотҳо, шахсони мансабдори онҳо, ки нисбати онҳо ҳуқуқ ба тартиби тобеият ба мақом, шахси мансабдор ё суд мурочиат кардан мумкин аст, амалҳои коллегиялӣ ва инфиродӣ, қарорҳо тааллуқ доранд, ки дар натиҷаи онҳо (Қонун аз 21.11.06с. № 208):

- шахрванд аз имконияти пурра ё қисман амалӣ намудани ҳуқуқе, ки қонун ё дигар санади қонунгузорӣ додааст, ғайриқонунӣ маҳрум карда шудааст;
- ба зиммаи шахрванд ғайриқонунӣ вазифае гузошта шудааст ё вай ғайриқонунӣ ба ҷавобгарӣ кашида шудааст.

Мувофиқи Қонуни мазкур беамалии мақомот ва шахсони мансабдор, яъне иҷро накардани амалҳои низ метавонад мавриди шикоят қарор гирад, ки онҳо мебоист ба манфиати шахрванд анҷом медоданд ва метавонистанд анҷом диҳанд, вале иҷро накардани онҳо боиси оқибатҳое шудааст, ки дар қисми якуми ҳамин модда зикр ёфтаанд (Қонун аз 29.12.2010 № 643).

Моддаи 8 (1). Мӯҳлати пешниҳоди мурочиатҳо (Қонун аз 21.11.06с. № 208)

Мӯҳлати пешниҳоди таклифҳо ва аризаҳои шахрвандон, ки ба мақомоти ҳокимияти давлатӣ, мақомоти маҳаллии ҳокимияти давлатӣ, мақомоти худидоракунии маҳаллӣ, шахсони мансабдор, иттиҳодияҳои ҷамъиятӣ, корхонаҳо, муассисаҳо ва ташкилотҳо, сарфи назар аз шакли моликият равона карда шудаанд, маҳдуд карда намешаванд (Қонун аз 21.11.06с. № 208).

Шикоятҳо метавонанд аз тарафи шаҳрвандон ба мақомоти дахлдор дар мўҳлати на дертар аз се сол аз рӯзи вайрон карда шудани ҳуқуқи манфиатҳои қонунии онҳо ё аз рӯзе, ки чунин вайронкунии ба онҳо маълум гардидааст, пешниҳод карда шаванд (Қонун аз 21.11.06с. № 208).

Моддаи 9. Ўҳдадориҳои мақомоти давлатӣ, иттиҳодияҳои ҷамъиятӣ, корхонаҳо, муассисаҳо ва ташкилотҳо оиди баррасии мурочиатҳо (Қонун аз 29.12.2010 № 643)

Мақомоти давлатӣ ва иттиҳодияҳои ҷамъиятӣ, корхонаҳо, муассисаҳо ва ташкилотҳо, сарфи назар аз шакли моликият, роҳбарони онҳо ва дигар шахсони мансабдор дар доираи салоҳияти худ ўҳдадоранд:

- мунтазам вазъи корро оиди баррасии таклифҳо, аризаҳо ва шикоятҳои шаҳрвандон дар раёсатҳо ва шўъбаҳои дахлдори корхонаҳо, муассисаҳо ва ташкилотҳои тобеашон санҷиш намоянд, барои баргараф намудани сабабҳо ва шароите, ки боиси вайронкунии ҳуқуқи манфиатҳои аз тарафи Қонун ҳимояшавандаи шаҳрвандон ё такроран ва дуюмбора расидани шикояту аризаҳо мешаванд, тадбирҳо андешанд. Мурочиатҳоро ҳаматарафа, бегаразона ва саривақт дар мўҳлати муқаррарнамудаи ҳамин Қонун баррасӣ намоянд дар сурати зарурат шахсони мансабдорро даъват намуда, аз онҳо ҳуҷжатҳои даркориро талаб карда гиранд, кормандонро барои санҷиш ба маҳалҳо фиристанд, қарорҳои қонунан асоснок қабул намоянд ва иҷрои онҳоро таъмин кунанд дар бораи натиҷаи баррасии мурочиатҳо ба шаҳрвандон хаттӣ хабар диҳанд (Қонун аз 21.11.06с. № 208, аз 29.12.2010 № 643).

Рад кардани талаботе, ки дар ариза ва шикоят баён шудааст, бо зикри сабабҳои радкунӣ, инчунин шарҳи тартиби шикоят нисбати қарори қабулшуда ба маълумоти шаҳрванд расонида мешавад.

Масъулият оид ба ташкили баррасии мурочиатҳои шаҳрвандон ба зиммаи роҳбарони мақомоти ҳокимияти давлатӣ, мақомоти маҳаллии ҳокимияти давлатӣ, мақомоти худидоракунии шаҳрак ва деҳот, шахсони мансабдор, иттиҳодияҳои ҷамъиятӣ, корхонаҳо, муассисаҳо ва ташкилотҳо, сарфи назар аз шакли моликият, гузошта мешавад (Қонун аз 21.11.06с. № 208, аз 29.12.2010 № 643).

Моддаи 10. Манъи таъқиби шаҳрвандон барои мурочиаташон ва маҷбур кардани онҳо барои иштирок дар амалиёти ҳимояи мурочиатҳо

Ҳангоми баррасии мурочиатҳои шаҳрвандон аз тарафи кормандони мақомоти ҳокимияти давлатӣ, мақомоти маҳаллии ҳокимияти давлатӣ, мақомоти худидоракунии маҳаллӣ, шахсони мансабдор, иттиҳодияҳои ҷамъиятӣ, корхонаҳо, муассисаҳо ва ташкилотҳо, сарфи назар аз шакли моликият, бо ошкорсозии маълумотҳое, ки дорои сирри давлатӣ, ё дигар сир, ё ин, ки маълумоти қонунан ҳифзшаванда оид ба ҳаёти шахсии шаҳрвандон мебошанд, инчунин дигар маълумот, ки боиси вайронкунии ҳуқуқи манфиатҳои қонунии шаҳрвандон мегардад, роҳ дода намешавад (Қонун аз 21.11.06с. № 208).

Ҳеч касро барои иштирок кардан дар ҳимояи ягон мурочиат маҷбур мумкин нест.

Шахси мансабдоре, ки шаҳрвандро барои мурочиат кардан бо тартиби муқарраргардида ё барои танқиди дар он зикршуда, ҳамчунин барои танқид кардан ба

шакли дигар таъқиб менамояд, мувофиқи қонунгузорӣ ба ҷавобгарӣ кашида мешавад (Қонун аз 29.12.2010 № 643).

Моддаи 11. Манъи ошкорсозии маълумоте, ки дар натиҷаи баррасии мурочиатҳо маълум гардидаанд

Ҳангоми баррасии мурочиатҳо аз тарафи кормандони мақомоти давлатӣ ё иттиҳодияҳои ҷамъияти, корхонаҳо, муассисаҳо ва ташкилотҳо ошкорсозии дигар маълумотҳое, ки сирри тавассути қонун ҳифзшавандаи давлатӣ мебошанд ё маълумоти дигар, ки боиси поймолкунии ҳуқуқи манфиатҳои қонунии шахрвандон мегардад, мумкин нест. Инчунин аниқ намудани маълумот дар бораи шахсияти шахрванд, ки он ба мурочиат дахл надорад манъ аст. Бе розигии шахрванд ошкор намудани ягон маълумоте, ки ба шахсияти вай тааллуқ дорад раво нест (Қонун аз 29.12.2010 № 643).

Моддаи 12. Мӯҳлати баррасии мурочиатҳо

Мурочиатҳои шахрвандон дар мӯҳлати то як моҳ аз рӯзи расиданашон, вале мурочиатҳое, ки омӯзишу таҳқиқи иловагиро талаб намекунанд, дар давоми 15 рӯз баррасӣ мешаванд (Қонун аз 29.12.2010 № 643).

Дар ҳолатҳое, ки барои ҳалли ариза ё шикоят гузаронидани санҷиши махсус, талаб карда гирифтани маводҳои иловагӣ ё дидани чораҳои дигар зарур аст, мӯҳлати ҳалли ариза ва шикоят ба таври истисно аз тарафи роҳбар ё муовини роҳбари мақоми дахлдор, корхона, муассиса, ташкилот дароз карда шуда метавонад, аммо на зиёда аз як моҳ ва дар ин бора шахсе, ки ариза ё шикоят додааст, огоҳ карда мешавад. Зимнан мӯҳлати умумии баррасии мурочиат аз ду моҳ зиёд буда наметавонад (Қонун аз 21.11.06с. № 208, аз 29.12.2010 № 643).

Моддаи 13. Қабули шахсии шахрвандон

Вакилони ҳамаи сатҳҳо, роҳбарон ё дигар шахсони мансабдори мақомоти давлатӣ, иттиҳодияҳои ҷамъиятӣ, корхонаҳо, муассисаҳо, ташкилотҳо, сарфи назар аз шакли моликият ўҳдадоранд, ки шахрвандро шахсан қабул намоянд (Қонун аз 29.12.2010 № 643).

Шахрвандон мунтазам дар рӯзҳо ва соатҳои муқарраршуда рӯзҳои қабул карда мешаванд.

Хориҷ карда шуд (Қонун аз 21.11.06с. № 208).

Тартиби қабули шахрвандон дар мақомоти давлатӣ, иттиҳодияҳои ҷамъиятӣ, корхонаҳо, муассисаҳо ва ташкилотҳо сарфи назар аз шакли моликият аз тарафи роҳбарони онҳо муайян карда мешавад (Қонун аз 21.11.06с. № 208).

Дар сурати то охир баррасӣ нашудани мурочиати шифоҳӣ ва хаттии шахрвандон ҳангоми қабул аз ҷониби шахсони масъул, баррасии он дар асоси талаботи Қонуни мазкур амалӣ мегардад (Қонун аз 21.11.06с. № 208).

Моддаи 14. Ҷавобгарӣ барои риоя накардани Қонун дар бораи мурочиатҳои шахрвандон

Кормандони мақомоти давлатӣ, иттиҳодияҳо, корхонаҳо, муассисаҳо, ташкилотҳои ҷамъиятӣ сарфи назар аз шакли моликият ки:

- барои ғайриқонунӣ рад кардани баррасии мурочиатҳо;
- барои бе сабабҳои узрнок риоя накардани мӯҳлати баррасии мурочиатҳо;
- барои қабул кардани қарори беасоси хилофи Қонун;

- барои фош намудани маълумоти дорои сирри давлатӣ ё дигар сир ё ин ки маълумоти қонунан ҳифзшаванда оид ба ҳаёти шахсии шахрвандон, инчунин дигар маълумот, ки боиси вайронкунии ҳуқуқи манфиатҳои қонунии шахрвандон гардидааст, мутобиқи қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон ба ҷавобгарӣ кашида мешаванд (Қонун аз 21.11.06с. № 208).

Моддаи 15. Ҷуброни зиёне, ки бинобар риоя накардани талаботи Қонун ба шахрванд ҳангоми баррасии ариза ва шикоят расонида шудааст

Дар мавриди қонунҳои ариза ва шикоят мақома (ташкилоте, ки аз рӯи онҳо қарори ғайриқонунӣ қабул кардааст, зиёни расонида шударо вобаста ба додани ариза ва шикоят ва баррасии он, ба шумули маблағи боҷи давлатӣ, хароҷоти иштирок дар баррасии шикоят, ки бо талаби мақоми дахлдор сурат гирифтааст ва музди миёнаи меҳнат дар ин муддат аздастрафтаро ҷуброн мекунад. Баҳси оид ба ситонидани пули хароҷот ба тартиби судӣ баррасӣ карда мешавад.

Ба шахрванд мувофиқи хоҳишаш ва ба тартиби муқарраркардаи қонунҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон зиёни маънавие, ки бинобар амал (беамалӣ) ё қарори ғайриқонунии мақом ё шахси мансабдор ҳангоми баррасии шикоят ё аризааш расонида шудааст, метавонад ҷуброн карда шавад. Андозаи ҷуброни зиёни маънавӣ дар ифодаи пулӣ аз тарафи суд муайян карда мешавад (Қонун аз 29.12.2010 № 643).

Моддаи 16. Ҷавобгарӣ барои додани аризаву шикоятҳои дорои хусусиятҳои зиддиқонунӣ

Шахрванд барои додани ариза ва шикояти тӯҳматангез ва таҳқиромез, инчунин даъват ба низоми миллӣ, динӣ ва амалҳои дигаре, ки мавриди ҷазои ҷиноӣ қарор мегиранд, мувофиқи қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон ба ҷавобгариҳои ҷиноӣ кашида мешавад.

Моддаи 17. Ҷуброни хароҷотӣ вобаста ба санҷиши ариза ва шикоятҳои, ки дорои маълумоти бардуруғ мебошанд (Қонун аз 29.12.2010 № 643)

Хароҷоте, ки аз тарафи мақоми давлатӣ ё иттиҳодияҳои ҷамъиятии корхонаҳо, муассисаҳо, ташкилотҳо вобаста ба санҷиши ариза ва шикоятҳои дорои маълумоти бардуруғ сурат гирифтааст, бо қарори суд аз рӯёнида шуда метавонад (Қонун аз 29.12.2010 № 643).

Моддаи 18. Назорат ба риояи талаботи қонунгузорӣ дар бораи мурочиатҳои шахрвандон

Назоратро ба риояи талаботи қонунгузорӣ дар бораи мурочиати шахрвандон мақомоти ҳокимияти давлатӣ, инчунин вазоратҳо, кумитаҳои давлатӣ, идораҳо ва мақомоти иттиҳодияҳои ҷамъиятӣ нисбати корхонаҳо, муассисаҳо, ташкилотҳо ва иттиҳодияҳои тобеашон таъмин менамоянд.

Моддаи 19. Назорати прокурорӣ ба риояи қонунҳо дар бораи мурочиатҳои шахрвандон

Назорат ба риояи қонунҳо дар бораи мурочиатҳои шахрвандон аз тарафи Прокурори генералии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва прокурорҳои тобеи вай сурат мегирад.

Моддаи 20. Мурочиати шахрвандон ба мақомоти байнидавлатӣ (Қонун аз 21.11.06с. № 208)

Шаҳрванд ҳақ дорад дар асоси санадҳои ҳуқуқии байналмилалӣ, ки Тоҷикистон онҳоро эътироф кардааст, ба мақомоти байнидавлатӣ оид ба ҳифзи ҳуқуқ ва озодиҳои инсон муроҷиат намояд, агар ҳамаи воситаҳои ҳифзи ҳуқуқии дохилидавлатӣ пурра истифода шуда бошанд (Қонун аз 21.11.06с. № 208).

Президенти

Ҷумҳурии Тоҷикистон Э. Раҳмонов

ш. Душанбе

аз 14 декабри соли 1996 № 343